

Pukkelhval

©Birgitte Rubæk

Pukkelhval (*Megaptera novaeangliae*)

Engelsk: Humpback whale

Tysk: Buckelwal

Fransk: Balaine a bosse

Spansk: Rorcual jorobado

Beskrivelse:

En op til mellemstor hval med robust kropsbygning. Særkendetegn er de meget lange luffer, der udgør op til 1/5 af kroppen, sanseknuder på overlæben og en puklet rygfinne. Voksne dyr er mellem 11.5 og 15 m lange og vejer 25-30 t, nyfødte er 4.5 m lange og kan veje 1-2 t.

Barderne er op til 100 cm lange og sorte til olivenfarvede. Der er mellem 270 og 400 i hver side af overkæben. På bugen er der mellem 14 og 35 furer.

Udbredelse:

Pukkelhvalen kan forventes både i oceaniske vande, men også langs kyster og kan problemfrit færdes i komplicerede kystvande, endda flodmundinger og floders nedre løb.

Pukkelhvalen forekommer i hele Nordatlanten, men på forskellige tidspunkter. Om sommeren opholder de sig i fourageringsområder ved New England, Grønland, Island og ud for Nordnorges kyst, mens de om vinteren opholder sig i yngleområderne ved Haiti og Puerto Rico. Et tidligere yngleområde ved de Capverdiske øer menes i dag at være udslukt. Yngre ikke kønsmodne individer kan blive tilbage i fourageringsområderne.

I Nordøstatlanten er der rapporteret pukkelhvaler i det Hvide hav og ned langs norskekysten. De er forholdsvis sjældne, men dog antrufne i både Nordsøen og Østersøen. I sidstnævnte hav er der meldinger helt tilbage til 1700-tallet.

Adfærd:

Pukkelhvalen er ret langsom art. Den svømmer normalt kun med en hastighed på 8 km/t i overfladen. Den kan være neddykket i 3-7 minutter og kan dykke ned til flere hundrede m. Før dybe dyk krummes haleroden og halefinnen kommer til syne.

Pukkelhvaler har udviklet flere spektakulære fourageringsmetoder. Mest kendt er det såkaldte boblenet der spærrer fiskestimerne inde. Hurtige udfald (Lunch feeding) mod fiskestimer ses også.

Pukkelhvalerne vandrer over store afstande mellem yngle og parringsområderne på den ene side og fourageringsområder på den anden.

Sang: Hannerne synger for at tiltrække hunnerne og i forbindelse med parringskonkurrence med andre hanner. Sangen er ens for alle hanner samme år, men den ændres en lille smule fra år til år. Alle Nordatlantens pukkelhval hanner synger den samme sang. Det har vist sig at der også forekommer en anden sang uden for ynglesæsonen.

Under parringen kan hanner slå kraftige slag med halen eller med lufferne. Nogle gange kan de springe helt ud af vandet i kraftspring. Rekorden for kraftspring er 60 spring i træk.

Blæser 4-10 gange i intervaller af 20-30 sekunder før den dykker i 3-7 minutter.

Blåsten er buskagtig og op til 3 m høj.

Forplantning:

Pukkelhvaler bliver kønsmodne i en alder af 4-6 år. Hannerne er da 11.5 m lange hunnerne 12 m. De får en unge hvert andet eller tredje år. Parringer og fødsler finder sted i lavvandede veldelfinerede yngleområder ud for Puerto Rico og Haiti. Drægtigheden varer 15 måneder og efterfølges af en diegivning på ca 1 år.

Føde:

Fisk, stimeblæksprutter og lyskrebs

Naturlige fjender:

Spækhuggere

Relation til mennesket:

Hvalfangsten på pukkelhvaler ophørte definitivt i 1966 med en fredning af alle bestande.

Pukkelhvalbestande i Nordatlanten blev imidlertid allerede stærkt decimerede i 1800-tallet. I nyere tid er utilsigtede bifangster og kollisioner med skibe blevet den største fare.

Pukkelhvalen er et populært dyr for hvalturismen. Hvalkiggeri efter pukkelhvaler foregår både ved Grønland, Island, Norge og ved Newfoundland og i Bay of Fundy.

Lignende arter:

På grund af sit særprægede udseende kan pukkelhvalen ikke forveksles med andre hvaler. Individuer med mindre veludviklede pukler på finnen kan måske forveksles med finhvaler eller vågehvaler, men de hvide luffer er umiskendelige. Viser pukkelhvalen sin halefinne kan man skelne den fra andre større hvaler på den takkede bagkant.

Danske fund og observationer:

To fund fra hhv. Bornholm i 1806 og Lønstrup i 1905 (se billedet) og to observationer ved Århus i 1995 og Frederikshavn 2002. Senest er der set en pukkelhval ved Sønderborg havn i feb. 2004.

Pukkelhvalhun på 25' (næsten 8 m) strandet ved Lønstrup 2. september 1905. Billedet er taget af den professionelle fotograf Kirstine Lund (1852-1948) der i en årrække havde sit atelier i Lønstrup (© Vendsyssel historiske Museum, Historisk Arkiv).

Der er herudover strandet eller set pukkelhvaler inde i Østersøen i følgende år: 1620, 1709, 1766, 1806, 1851, 1978-79 og 2003.

Tekst: Carl C. Kinze